

**UNIVERSITATEA „OVIDIUS” DIN CONSTANȚA  
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE**

**TEZĂ DE DOCTORAT**

**SISTEMUL ANTROPONIMIC AL ROMILOR DIN  
ROMÂNIA  
PERSPECTIVĂ ISTORICĂ ȘI COMPARATĂ**

**REZUMAT**

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:  
Prof. univ. dr. Domnița TOMESCU**

**DOCTORAND:  
Alexandru Mihai ZAMFIR**

**CONSTANȚA  
2019**

# Cuprins

## Introducere

- 0.1. Obiectivele lucrării
- 0.2. Stadiul cercetării
- 0.3. Sursele de documentare
- 0.4. Metodologie
- 0.5. Aspecte terminologice
- 0.6. Structura lucrării

## 1. Contextul istorico-social al formării și dezvoltării sistemului antroponimic al romilor în spațiul românesc

- 1.1. Contextul istoric al apariției și dezvoltării sistemului onomastic al romilor
- 1.2. Influența sistemului antroponimic românesc în dezvoltarea numelor proprii personale purtate de țigani în perioada medievală
- 1.3. Aspecte culturale în dezvoltarea antroponimiei romilor în spațiul românesc

Etnonimul *țigan* - de la *nume istoric* la *insultă*

## 2. Formarea și evoluția sistemului antroponimic al romilor în perioada medievală

- 2.1. Denominația personală a țăganilor în secolul al XIV- lea
  - 2.1.1. Antroponimia țăganilor în Țara Românească
  - 2.1.2. Antroponimia țăganilor în Moldova
- 2.2. Denominația personală a țăganilor în secolul al XV- lea
  - 2.2.1. Antroponimia țăganilor în Țara Românească
    - 2.2.1.1. Nume masculine comune cu cele din sistemul onomastic românesc
    - 2.2.1.2. Nume cu etimologie incertă
  - 2.2.2. Antroponimia țăganilor în Moldova
    - 2.2.2.1. Nume masculine comune cu cele din sistemul onomastic românesc
    - 2.2.2.2. Nume masculine specifice provenite din limba romani
    - 2.2.2.3. Nume cu etimologie incertă
    - 2.2.2.4. Nume feminine comune cu cele din sistemul onomastic românesc
- 2.3. Denominația personală a țăganilor în secolul al XVI- lea
  - 2.3.1. Antroponimia țăganilor în Țara Românească
    - 2.3.1.1. Nume masculine comune cu cele din sistemul onomastic românesc
    - 2.3.1.2. Nume masculine specifice provenite din limba romani
    - 2.3.1.3. Nume cu etimologie incertă
    - 2.3.1.4. Nume feminine comune cu cele din sistemul onomastic românesc
  - 2.3.2. Antroponimia țăganilor în Moldova

2.3.2.1. Nume masculine comune cu cele din sistemul onomastic românesc

2.3.2.2. Nume masculine specifice provenite din limba romani

2.3.2.3. Nume cu etimologie incertă

2.3.2.4. Nume feminine comune cu cele din sistemul onomastic românesc

2.3.2.5. Nume feminine specifice provenite din limba romani

### **3. Tendințe ale evoluției istorice în antroponimia romilor din perioada actuală**

3.1. Răspândirea numelor biblice în comunitățile de romi de rit evanghelic

3.2. Dezvoltarea sistemului secundar de numire

### **Concluzii finale**

Bibliografie

## **Introducere**

### **0.1. Obiectivele lucrării**

Cultura romă este o cultură străveche, la fel cum limba romani este o limbă cu o istorie îndelungată și cu rădăcini puternic ancorate în arealul lingvistic indian. Prin lucrarea de față dorim să demonstrăm că și prin antroponime, limba romani a dăinuit prin numele specifice întâlnite la romii din perioada medievală, arătând totodată, prin formele antroponimice specifice întâlnite astăzi, cum numele de origine romani au supraviețuit îndelungatei pribegii, influențelor de diverse feluri, asimilării și chiar robiei.

Un motiv pentru care o astfel de lucrare reprezintă o necesitate, îl constituie abundența numelor prin care *țiganii* sunt prezenți în documentele medievale, nume care așteptau să fie analizate și puse în valoare mai ales din prisma criteriului etnic, atât numele comune cu sistemul antroponimic românesc, cât și cele specific rome.

Nu în ultimul rând, tema numelor purtate de romi, sau *țigani*, cu numele lor istoric, are și o încărcătură emoțională personală, ca etnic rom, în afara dimensiunii științifice, observând și cu o oarecare sensibilitate numele purtate de țigani în perioada robiei precum și numele purtate de romii din comunitatea natală, de unde am cules în special porecelele.

### **0.2. Stadiul cercetării**

O istorie a numelor de persoană purtate de romii din spațiul românesc nu a fost realizată încă. Menționările țăganilor în documentele medievale compun un material bogat și variat care trebuie valorificat și din prisma cercetării onomastice.

Dintre autorii care au cuprins în lucrările lor și aspecte ale onomasticii romilor din România se numără Petcuț (2015), volum care cuprinde la final și un indice de nume extrase din documentele cuprinse între anii 1385-1580 în Țara Românească. Un indice similar este realizat de Gonța (1995), în care autorul separă numele purtate de români și cele purtate de țigani în documentele din Moldova perioada 1384-1625. În primul dicționar onomastic românesc (Constantinescu 1963), apar comentarii ale unor forme onomastice analizate cu mențiunea *țigan* (țig.), indicând atestarea în document a etniei purtătorului. În acest fel, lucrarea aduce o contribuție importantă cercetării onomastice a țăganilor în perioada medievală. Totuși, aceste mențiuni ale numelor purtate de țigani în *Dicționar onomastic românesc* au presupus și o selecție:

„Total deosebită apare și onomastica țăganilor robi, din care s-a ales numai ceea ce pare că aparține limbii române; Încă din secolul al XV-lea mulți țigani poartă nume autentice românești, uneori ele capătă la dânsii o formă distinctă”(Constantinescu 1963: XVI).

Astfel, autorul „lăsă la o parte”, în mod conștient, „numele de țigani-robi, de aspect exotic”, alegere care sărăcește informația privitoare la specificul onomasticii rome.

### **0.3. Surse de documentare**

Prima atestare a romilor în spațiul românesc datează din secolul al XIV-lea (1385, Țara Românească). Onomastica românească medievală, din secolele pe care le-am cercetat, este în mare parte cuprinsă în colecțiile de documente (DRH A, DRH B, DRH C). Colecția cuprinde integral perioada pe care o cercetăm: DRH A *Moldova* (1384-1504; 1626-1629; 1632-1638), 8 volume; DRH B *Țara Românească* (1247-1580; 1626-1634), 13 volume. Baza documentară a lucrării noastre este alcătuită din următoarele volume<sup>1</sup>:

DRH A *Moldova*: vol. I (1384-1448), vol. II (1449-1486), vol. III (1487-1504), vol. VIII (1585-1592), vol. IX (1593-1598).

DRH B *Țara Românească*: vol. I (1247-1500), vol. II (1501-1525), vol. III (1526-1535), vol. IV (1536-1550), vol. V (1551-1556), vol. VI (1556-1570), vol. VII (1571-1575), vol. VIII (1576-1580).

Nu am cuprins și analiza numelor din Transilvania în lucrarea de față, întrucât, în ceea ce privește menționarea romilor în documentele arhivistice din această regiune (secolele XIV-lea – al XVI-lea) este precară, materialul cules nefiind concludent pentru o analiză contrastivă cu Moldova și Țara Românească. Situația este valabilă și în privința antroponimiei românești.

Astfel, cazul particular al studierii onomasticii rome în Transilvania, apare mai degrabă ca o consecință a situației generale.

### **0.4. Metodologie**

Analiza numelor de persoană ale romilor din perspectivă istorică ne-a condus către alegerea unei metodologii sprijinită în principal pe material documentar. Astfel, vom utiliza înregistrările numelor de persoane din izvoarele arhivistice, prezentând în acest sens sistemul onomastic medieval al romilor din spațiul românesc prin sistematizarea cronologică a numelor de persoane pe baza atestărilor documentare. Din necesitatea de organizare și coerență a analizei vom aplica o împărțire cronologică pe secole.

Data fiind paralela dintre sistemul onomastic rom și cel românesc, metoda comparativă devine indispensabilă, factorii de natură istorică, temporală sau geografică care descriu sistemul onomastic al romilor necesitând permanente comparații cu sistemul de denotație personală românesc.

---

<sup>1</sup> Vezi și *Bibliografia surselor*.

### *Identificarea ȝiganilor în documentele medievale*

Numirea ȝiganilor în documentele de arhivă este abundentă, fie că se face doar prin etnonimul „ȝigani” asociat uneori și cu alți termeni precum „sălașe” sau „robi” sau prin antroponime. Identificarea acestora este ușor de realizat, întrucât de fiecare dată când aceștia sunt menționați, pentru a împroprietări o serie de boieri sau pentru a se face anumite danii mănăstirilor, este înscrisă fără excepție și apartenența lor etnică prin termeni precum „sălașe de ȝigani”, „robi ȝigani” sau simplu „ȝigani”, fiind observată astfel intenția vădită de a identifica clar „bunurile” amintite într-un document sau altul.

Ba mai mult, uneori apar chiar forme de supraidentificare, când, deși la începutul enumerației este specificată categoria etnică a persoanelor ce urmează să fie menționate prin antroponime, numele acestora este însoțit de etnonimul „ȝiganul”, ca în exemplul primelor nume apărute în documentele din Țara Românească în secolul al XV-lea, în anul 1441: „ȝigani anume: *Manea ȝiganul, Pascu ȝiganul, Cazac ȝiganul, Micul ȝiganul.*”

#### **0.5. Aspecte terminologice - Etonimele rom și ȝigan.**

Data fiind situația controversată a denumirii categoriei etnice din România pe care o analizăm în teză, denumire care oscilează între numele *rom* și *ȝigan*, și în condițiile în care deși în titlul lucrării utilizăm numele *rom*, în cuprinsul acesteia ne raportăm adesea și la numele *ȝigan*, considerăm necesară abordarea acestei problematice în partea introductivă a lucrării pentru a evita orice ambiguitate cu privire la utilizarea unui termen sau altul.

Vom folosi pe parcursul lucrării ambii termeni: *rom* și *ȝigan*. Astfel, pe de o parte nu putem ignora istoria numelui *ȝigan* întâlnit în exclusivitate în documentele medievale analizate în teză, iar pe de altă parte folosim numele *rom* mai întâi ca termen oficial, științific care desemnează în momentul de față grupul etnic la care facem referire în lucrare, dar și din considerente personale, fiind de părere că numele *rom* este cel potrivit să surprindă identitatea etnică, culturală și lingvistică a acestei categorii de persoane. Acolo unde însă vom face referire strictă la etnonimul care apare în documente, pentru a desemna categoria etnică analizată vom utiliza termenul *ȝigan*.

### **1. Contextul istorico-social al formării și dezvoltării sistemului antroponimic al romilor în spațiul românesc**

#### **1.1. Contextul istoric al apariției și dezvoltării sistemului onomastic al romilor**

Analiza numelor de persoană, în general și cea a romilor din spațiul românesc, în special, trebuie să aibă în vedere contextul istoric și social în care aceștia sunt menționați în documentele vechi de cancelarie, la fel de importantă fiind și descrierea sistemului

antroponimic, corelând diferite aspecte culturale și lingvistice specifice. Astfel, am realizat o scurtă prezentare a istoriei romilor din România, precum și a principalelor neamuri de romi și a dialectelor limbii romani din acest spațiu, scopul acestui demers fiind acela de a oferi o bază informațională pe care ne sprijinim diferite argumente în analiza numelor purtate de romii din spațiul românesc.

Faptul că romii provin din India și că limba romani, mai ales prin structură, este puternic legată de spațiul lingvistic vechi indian, nu mai poate fi contestat astăzi. Privind constatările din trecut, primă ipoteză plauzibilă despre originea limbii romani, și implicit a romilor, apare în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în anul 1754, atunci când maghiarul Wáli István, student la teologie în Olanda, a cercetat asemănările puternice dintre limba vorbită de colegii acestuia veniți la studii din India și limba vorbită de romii din Ungaria (Petcuț 2015: 14).

După plecarea din India, până în partea de est a Imperiului Bizantin, grupurile de romi au avut un parcurs și un proces de dezvoltare comun. Apoi, în estul Turciei de azi, populația venită din zonele nordice ale Indiei, s-a divizat în trei mari grupuri: ramura *lom* sau *de nord*; ramura *dom* sau de sud-vest și ramura *rom* sau de vest, fiecare dintre acestea pornind în direcții diferite. Astfel, ramura *lom* a luat drumul de nord-vest prin Caucaz și pe latura de nord-vest a Mării Negre, Peninsula Balcanică și, mai departe, în întreaga Europă. Ramura *dom* s-a îndreptat către Siria, Palestina, Egipt și celelalte țări ale Africii de Nord. Cea de-a treia grupă, și cea mai numeroasă, ramura *rom* și-a continuat drumul în Imperiul Bizantin, rămânând în acest spațiu timp de câteva secole, deplasându-se, mai apoi, către Europa Centrală și de Vest (Sarău 1998: 28).

Prima atestare a romilor în spațiul românesc este în 1385: „40 de sălașe de „ațigani” (DRH B III, 75). Astfel, am analizat sistemul antroponimic al romilor din spațiul românesc între secolele XIV-XVI, în contextul menționării acestei categorii etnice în documentele medievale, ca robi aflați în proprietatea boierilor, mănăstirilor sau domnitorului.

## **1.2. Influența sistemului antroponimic românesc în dezvoltarea numelor proprii personale purtate de țigani în perioada medievală**

Printre popoarele principale care au influențat evoluția antroponimiei românești sunt amintiți: *slavii* (secolele al VI-lea - al VII-lea), *pecenegii* (secolele al IX-lea – al X-lea), *cumanii* (secolul al XI-lea).

După cum se poate observa romii, sau, țigani, cu numele lor istoric, nu sunt cuprinși în lista popoarelor care au marcat sistemul onomastic românesc. Principalul motiv pentru care o astfel de influență nu s-a realizat, poate fi reprezentat de perioada târzie în care țigani

pătrund în spațiul românesc, și anume în secolul al XIV-lea, luând în calcul prima atestare din 1385. Prin urmare, la momentul respectiv sistemul onomastic românesc era deja format, fiind caracterizat de unitate și stabilitate. Un alt motiv este acela al statutului social pe care ȣiganii l-au avut încă de la sosirea în spațiul românesc, fiind încadrați ca robi, poziție socială din care cu greu puteau influența alegerea numelor de persoană de către populația românească, majoritară.

### **1.3. Aspecte culturale în dezvoltarea antroponimiei romilor în spațiul românesc.**

#### **Etnonimul ȣigan - de la nume istoric la insultă**

Pentru a observa evoluția termenului *ȣigan* în documentele medievale și, ulterior, în limba română, am prezentat, pe de o parte, frecvența cu care termenul apare în documentele vechi de cancelarie, cu rolul de a identifica acest grup etnic, iar pe de altă parte, am descris percepția colectivă a termenului *ȣigan* în societatea românească actuală, prezentând în acest sens, principalele cauze, în opinie personală, care au condus la înmagazinarea de sensuri preponderent negative pentru acest termen, sensuri negative care se regăsesc și astăzi la nivelul discursului, mai ales prin proverbe și zicători.

Termenul *ȣigan* nu poate fi ignorat, într-o astfel de lucrare care tratează sistemul antroponimic al romilor din România, care începe cu perioada medievală, acolo unde categoria etnică analizată este identificată tocmai prin termenul *ȣigan*. Astfel, pe de o parte, analiza termenului *ȣigan* ne interesează din perspectiva frecvenței pe întreg parcursul textelor medievale, apărând ca unic etnonim, iar pe de altă parte, termenul *ȣigan* necesită o analiză amănunțită ca urmare a modificărilor de sens apărute la nivelul utilizării acestui nume etnic în perioada actuală.

Mai întâi, pentru a evidenția frecvența cu care termenul *ȣigan* apare în documentele medievale, am dat o serie de exemple din care reiese modalitatea unică prin care acest grup etnic este identificat în documentele medievale. Elocvente în acest sens sunt documentele din secolul al XIV-lea din Ȣara Românească, unde pe parcursul totalului de șapte documente, ȣiganii sunt menționați astfel: a. 1385 „ȣigani, 40 de sălașe”; a. 1387 „40 sălașe de ȣigani”; a. 1388 „300 de sălașe de ȣigani”; a. 1390 „17 ȣigani de cort”; a. 1391-1392 „40 sălașe de ȣigani”; a. 1392 „ȣiganii, 40 sălașe”; a. 1392 „ȣigani, 300 de sălașe”. Iar în secolele următoare, când ȣiganii încep să fie identificați cu antroponime, în multe situații apar chiar forme de supraidentificare.

Pentru a prezenta modificările de sens căpătate de termenul *ȣigan* în limba română, am comentat o serie de proverbe și zicători, pe care le-am grupat în funcție de diverse stereotipuri și prejudecăți asociate cu acest termen. Astfel, am cuprins prejudecăți și stereotipuri grupate

în diferite teme privind: furtul: *Câți țigani atâția hoți, Te fură țiganii*; violența verbală și fizică: *E obișnuit precum calul țiganului cu bătaia, Se ceartă ca la ușa cortulu*; cerșetoria: *Cere ca țiganul*; nestatornicia, nomadismul: *Se mută ca țiganul cu cortul* etc.

## **2. Formarea și evoluția sistemului antroponimic al romilor în perioada medievală**

Am structurat analiza numelor purtate de țigani în perioada medievală pe secole: al XIV- lea, al XV-lea și al XVI-lea și pe regiuni: Țara Românească și Moldova, recurgând la această structură în primul rând datorită felului în care este organizat materialul documentar pe care ne sprijinim analiza, atât DRH cât și DIR fiind structurat pe secole și pe regiuni istorice.

### **2.1. Denominația personală a țăganilor în secolul al XIV- lea**

Deși în secolul al XIV-lea țigani nu sunt identificați cu antroponime în Țara Românească, iar în Moldova nu apare nicio mențiune, secolul al XIV-lea rămâne important pentru analiza primelor atestări documentare ale romilor în spațiul românesc.

#### **2.1.1. Antroponimia în Țara Românească**

În secolul al XIV-lea în Țara Românească apare prima menționare a țăganilor în spațiul românesc: „40 de sălașe de țigani” a. 1385 (DRH B I, 19-22). În documentele din acest secol nu apare nicio formă antroponimică purtată de țigani, identificarea acestora rezumându-se la termenul „țigani”, mai ales în sintagme precum „sălașe de țigani” sau „țigani de cort”. La polul opus, sistemul antroponimic românesc este deja caracterizat de unitate și stabilitate prin formele antroponimice atestate documentar.

#### **2.1.2. Antroponimia în Moldova**

În documentele din Moldova din secolul al XIV-lea nu există nicio mențiune privind țigani. Prezența antroponimelor purtate de țigani în secolul al XV-lea ne determină să credem, însă, că țigani s-au aflat și în secolul al XIV-lea în Moldova, mai ales prin numărul mare de forme antroponimice comune cu sistemul românesc: *Coste, Negru, Miculiță* etc. Totodată, ipoteza este întărită și de prezența unui nume dublu, *Slav Hârlovean*, nume dublu apărut chiar în primul document în care țigani sunt menționați cu antroponime, fapt care poate indica o ședere prelungită a țăganilor în acest spațiu.

În secolul al XIV- lea țigani sunt slab reprezentați în documentele medievale, cu doar șapte mențiuni în documentele din Țara Românească și nicio mențiune în Moldova. Secolul al XIV-lea rămâne important, însă, în primul rând din punct de vedere istoric, acum apărând prima consemnare a țăganilor în documentele oficiale din spațiul românesc. Totodată, termenul „țigan”, ca nume etnic, va fi cel care va ghida întreaga analiză onomastică în perioada medievală.

## **2.2. Denominația personală a ȝiganilor în secolul al XV- lea**

În secolul al XV-lea observăm că analiza numelor purtate de ȝigani se diversifică, identificând în Țara Românească pe lângă forme unice și nume dublate de supranume, iar în Moldova numele comune cu cele din sistemul onomastic românesc intră în opoziție cu numele specifice provenite din limba romani, tot în Moldova apărând în acest secol și primele forme antroponimice feminine din istoria onomasticii romilor din România.

### **2.2.1. Antroponimia în Țara Românească**

În secolul al XV-lea apar primele antroponime purtate de ȝigani în Țara Românească: a. 1441: *Manea ȝiganul, Pascu ȝiganul, Cazac ȝiganul și Micul ȝiganul* (DRH-B I, 160-162). Deși ȝiganii încep să fie identificați cu antroponime, persistă documentele în care aceștia sunt menționați doar prin indicarea numelui etnic: 32 de documente în care sunt numiți „ȝigani”, trei documente în care apare intenția de numire a ȝiganilor cu antroponime, dar locul este lăsat alb și 11 documente în care ȝiganii sunt menționați cu antroponime.

În total, sunt înregistrate 53 de forme antroponimice în Țara Românească în secolul al XV-lea, toate nume de bărbați; dintre acestea: 17 sunt nume religioase și 39 nume laice. Ca nume religioase predomină formele hipocoristice: *Costea, Cârstea, Lal, Manea, Tima*. Numele laice sunt mai bine reprezentate de numele *delexicale* [11]. Formele împrumutate sunt mai puține și de multe ori cu etimologie incertă, formele clare fiind împrumuturile de origine slavă, precum: *Boian, Bran, Mircea, Raul, Stan, Stoica* etc. Cu excepția unui singur nume dublu, *Radul Răitea* a. 1483, toate celelalte forme antroponimice care fac referire la ȝigani în această perioadă, sunt nume unice, în totalitate nume masculine, trăsături în tendință cu specificul antroponimiei românești din secolul al XV-lea.

Ca frecvență, cel mai des întâlnit nume în Țara Românească în secolul al XV-lea este *Radul*, cu patru apariții, urmat de *Costea* și *Danciul* cu câte trei apariții. De asemenea, urmărind distincția dintre numele românești și cele specifice, de origine romani, nu regăsim niciun nume specific, care să indice clar originea romă, în acest secol în documentele din Țara Românească.

### **2.2.2. Antroponimia în Moldova**

În secolul al XV-lea apar primele antroponime purtate de ȝigani și în Moldova: *Slav Hârăvean, Coste, Cernislav și Miculiță* (DRH A I, 184). Foarte important în această mențiune este și primul nume dublu masculin înregistrat în Moldova: *Slav Hârăvean*.

Ca și în cazul antroponimiei românești, numele religioase din documentele moldovenești în secolul al XV-lea sunt mai numeroase [52], în comparație cu cele din spațiul

muntenesc [17], fiind consemnate chiar și unele nume religioase întregi: *Luca, Mihail, Nicolae, Petru*.

Ca nume religioase, și în Moldova, ca și în Țara românească, însă, predomină formele religioase hipocoristice: *Alexa < Alexandru*, apărut și ca nume dublu, *Alexa Herțea*; *Andrea < Andrei*; *Coste < Constantin*; *Lal < Evlalie*, *Mela < Melania*; *Mihul < Mihail*; *Nan < Anania*; *Nicola < Nicolae*; *Pînte < Pantelimon*; *Sima < Simion*; *Șandro < Alexandru*; *Tit < Titus*; doar formele hipocoristice din Moldova [14] aproape egalează numărul total de nume religioase din Țara Românească [17] în secolul al XVI-lea.

Și în cazul antroponimiei țiganilor din Moldova în secolul al XV-lea numele religioase se diversifică, întâlnind o serie de nume care nu se găsesc în repertoriul onomastic al țiganilor din Țara Românească din același secol, nume noi în Moldova fiind: *Andreico, Dumitru, Gavril, Ioachim, Ion, Luca, Marco, Mihail, Nicolae, Petre / Petru, Șteful, Teodor, Toma, Vasiliu*. Dintre acestea, cinci sunt chiar nume religioase întregi: *Luca, Mihail, Nicolae, Petru și Toma*, varianta *Andreico* fiind o formă derivată cu sufixul slav *-co*, *Gavril* este o formă ușor simplificată de la *Gavriil*, *Ion* este varianta populară românească al lui *Ioan*, alte variante populare românești fiind *Dumitru, Petre, Toader și Toderică*; ca frecvență a numelor religioase se remarcă numele religios *Coste* [9], hipocoristic < *Constantin*.

Diferența numerică dintre numele laice [56] și cele religioase [52] este mică în cazul numelor purtate de țigani în secolul al XV-lea în Moldova.

Ca frecvență, cel mai des întâlnit nume în Moldova în secolul al XV-lea este numele religios *Coste*, cu șapte apariții, la care dacă adăugăm și cele trei menționări ale formei *Costea*, putem cumula un număr de zece antroponime cu același radical. Următoarele două sunt nume de origine slavă: *Danciul*, cu șase apariții, și *Radul* cu cinci apariții.

Majoritatea numelor atribuite țiganilor sunt nume comune cu cele ale românilor, nume precum *Badea, Crăciun, Dumitru, Danciu, Ion, Ivan, Ivanco, Lal, Luca, Mihail, Mircea, Nan, Oprea, Radul, Roman, Nicula, Petru, Stan, Teodor* etc., aceste forme apărând înregistrate în documentele medievale din acest secol și pentru români și pentru țigani.

Spre deosebire de Țara Românească, însă, unde nu apare niciun nume specific, în Moldova apar în acest secol primele nume specifice, nume de origine romani: *Carfina < subst. rrom carfin „cui”*, *Dadul < subst rrom. dad „tată”* și *Praluța < phral „frate”*, numele fiind derivat, astfel, dintr-un element lexical rom cu sufixul românesc diminutival *-uța*.

### **2.3. Denominația personală a țiganilor în secolul al XVI- lea**

Observăm că deja din secolul al XVI-lea numele purtate de țigani reprezintă categorii antroponimice tot mai diverse, fiind înregistrate în acest secol și în Țara Românească nume

specifice provenite din limba romani, precum și forme feminine, iar în Moldova, numele regăsite și în secolul trecut ca nume unice, nume duble, nume comune cu cele din sistemul onomastic românesc, nume specifice provenite din limba romani, nume feminine, sunt în creștere, atât ca număr, cât și ca frecvență.

### 2.3.1. Antroponimia în Țara Românească

Formele de continuitate dintr-un secol în altul sunt puține în Țara Românească, de exemplu, numele religioase care continuă formele din trecut sunt: *Cârstea, Costea, Lal, Manea, Tudor*, mai multe fiind formele de origine slavă: *Bran, Danciul, Mircea, Radul, Stan, Stoica*.

În secolul al XVI-lea țiganii sunt înregistrați în continuare mai ales prin nume unic. Încep totuși să apară și numele duble, ajungându-se în Țara Românească la 18 forme antroponimice duble.

Apar în acest secol primele nume de femei și în Țara Românească, dar predomină cele purtate de bărbați: 606 nume masculine și 64 de nume feminine.

Disproporția dintre numele comune și cele specifice este mare, fiind mai numeroase antroponimele comune cu sistemul românesc [582] în comparație cu numele specifice, cele de origine romă [24].

Supranumele sunt bine reprezentate în cazul menționării țiganilor în secolul al XVI-lea, în special prin supranumele calificative de tip poreclă; : **a) calități și defecte fizice sau morale:** *Băloiu, Bordea cf. bordeia „nălucă, sperietoare”, Bunea, Calica, Ciudatul, Ciupina, Dușman, Fuga, Gălbează, Găinaț, Gârbovul, Golaș, Greu, Grosu, Lungoci, Mândrea, Mârșavul, Minune, Mutul, Năvrăp, Nebunul, Pârțul, Răcilă, Răul, Repede, Țipan, Zăbavă;* **b) părți ale corpului uman și animal:** *Burtea, Buzea, Cornea, Gușa, Mațea, Sprânceană, Ureche* **c) faună:** *Aricea, Berbecea, Cioară, Ciortan, Ciutea, Corbea, Cuca, Curca, Epure, Găină, Iepurici, Măța, Porcea, Puică, Ursul, Vulpea* **d) floră:** *Boba, Boban, Bojora, Brustur, Dafin, Florea, Gorun, Leuștean, Orzea* **e) universul casnic, unelte:** *Cârjan, Ciocan, Cumpăna, Mălaia, Sacul, Țepeluș* **f) mediul natural:** *Bolovan, Bulgăr, Codreșan, Copaci, Râpa, Scorțea;* **g) funcții, titluri sau un anumit statut:** *Duca, Fecioara, Frățilă, Jupânea, Uncheașul, Vodă.*

Ca nume specifice provenite din limba romani apar în acest secol în Țara Românească nume precum: *Bunghea* < rrom. *bango* „strâmb”, *Calo* < rrom. *kalo* „negru”, *Diilo* < rrom. *dîlo* „nebun, prost”, *Gudlea (Gudle)* < rrom. *gudlo* „dulce” (formă de voc. < *gudle!a*), *Raia* < rrom. *raj* „domn”, *Parnia* < adj. rrom. *parn/o, -i* „alb, -albă”, *Rova* < rrom. *rovel* „a plânge”, *Șucle* < rrom. *šuklo / šutlo* „oțet”, forma *Șuclea* putând corespunde unei forme în vocativ:

*śukle!a* „oțetitul”, *Pilitul* < rrom *pilo* „băut”, *Puraneia* < rrom *purano* „vechi” și *phuro* „bătrân”, *Puraneia*, ca formă de vocativ provenind < *purane!a./ phure!a* „bătrâne”.

În secolul al XVI-lea în Țara Românească numele feminine sunt în totalitate nume unice, nefiind înregistrat niciun nume dublu / mixt în acest secol. De cele mai multe ori numele de femei apar prin raportare la numele unui bărbat, cel mai frecvent prin identificare cu soțul, prin formularea „femeia lui”. Ca nume feminine laice se disting împrumuturile slave: *Bogdana*, *Dana*, *Dobra*, *Dragomira*, *Dragna*, *Drăgana*, *Drăghina*, *Neacșa*, *Sanca*, *Stoica*, *Rada*, *Voica*, numele feminin cu cea mai mare frecvență fiind numele *Stana* [11]. În acest secol nu se regăsesc nume specifice purtate de femei, numele feminine fiind în totalitate forme comune cu cele din sistemul antroponimic românesc.

### **2.3.2. Antroponimia în Moldova**

În secolul al XVI-lea numărul formelor antroponimice, ca nume purtate de țigani crește uimitor: de la 60 de nume masculine la 698 de nume masculine și feminine în Țara Românească și de la 206 de nume masculine și feminine la 957 de nume masculine și feminine în Moldova, dinamica putând fi explicată prin raportarea directă la numărul sporit de documente în care țiganii sunt înregistrați, probabil și ca urmare a creșterii demografice a populației de etnie romă.

Ca nume specifice provenite din limba romani apar: *Dadul* < *dad* „tată”, *Parniia* < *parno*, *parni* „alb, albă”, *Tulea* < *thulo* „gras”, ca formă în vocativ, *Tulea* putând fi tradus prin „grasule”. Un nume atipic este *Mahra*, numele făcând trimitere la un concept cu o mare încărcătură semantică în cultura și spiritualitatea romă, provenind din termenul *maxrime* „spurcat, necurat”. De asemenea numele dublu Melinte *Cosuchea* constituie o formă deosebită ca nume specific, făcând referire la un termen compus din limba romani *kaśuko*, format din *kan* „ureche” + *śuko* „uscat”, ad-litteram „ureche uscată”, adică „surd”. Astfel, *Cosuchea* este o formă de vocativ < *kaśuké!a* care se traduce „surdule”.

Ca formă feminină se distinge numele *Madona* a. 1560, de origine italiană, nume cu totul deosebit în antroponimia din spațiul românesc a secolului al XVI-lea.

## **3. Tendințe ale evoluției istorice în antroponimia romilor din perioada actuală**

Pentru a observa tendințele actuale din antroponimia romilor am încercat să stabilim o punte între numele purtate de țigani în perioada medievală și formele antroponimice întâlnite astăzi în comunitățile de romi. În acest sens am cules o serie de nume din două comunități de romi din Județul Prahova, în prima comunitate, de la marginea orașului Boldești-Scăeni, am urmărit cu precădere *Răspândirea numelor biblice în comunitățile de romi de rit evanghelic*,

încercând să stabilim măsura în care asistăm în prezent la *Restaurarea numelor din Vechiul Testament* în aceste comunități, iar în cealaltă comunitate, Bereasca (din orașul Ploiești), am observat în principal *Dezvoltarea sistemului secundar de numire*, constituit din *Supranume de tip poreclă*.

### **3.2. Răspândirea numelor biblice în comunitățile de romi de rit evanghelic**

Observând numele din comunitatea de romi din Boldești-Scăeni, prin numele biblice identificate: masculine: *Aron, Elisei, David, Iacob, Isaac, Ionatan, Moise, Samuel, Solomon* și numele purtate de femei: *Abigail, Estera, Lea, Rahela, Ruth, Sara, Sidonia*, putem spune că asistăm la o revigorare a numelor din Vechiul Testament în comunitățile de romi de acest tip, cu atât mai mare fiind importanța acordată acestor nume de către cei care le selectează, cu cât toate aceste forme reprezintă nume oficiale.

### **3.1. Dezvoltarea sistemului secundar de numire. Supranumele de tip poreclă**

Prin paralela dezvoltată cu studiul de caz din zilele noastre, am observat că sistemul supranumelor de tip poreclă încă funcționează foarte bine în comunitățile de romi, de acest sistem secundar, neoficial de numire depinzând de multe ori relațiile din interiorul comunității și uneori chiar relațiile cu diferite instituții publice, precum școala, cabinetul medical, secția de poliție, un caz special fiind exemplul alegerilor locale, când pe buletinele de vot au fost trecute și porecelele: „pe lângă numele, studiile și locurile de muncă, s-au trecut și porecelele celor patru candidați [...] Noi am pus acolo cum îi știe lumea, ca să fie mai ușor votul”<sup>2</sup>.

Formele onomastice de tip supranume sunt atât de bine reprezentate astăzi în comunitatea de romi analizată, încât chiar și numele specifice apar în număr mare:

**Nume masculine:** *Bacro* (< *bakro* „berbec”), *Balo* (< *balo* „porc”), *Bango* (< *bango* „strâmb”), *Calo* (< *kalo* „negru”), *Caloro* (< *kalorro* „negruțu”, *kalo* „negru” + suf. diminutival „orro”), *Ciuciară* (< *čiući* „sân, țată”), *Ciba* (< *čhib* „limbă”), *Ciuri* (< *čhuri* „cuțit”), *Gajo* (< *gažo* „etnic nerom”), *Limo* (< *lim* „muc”), *Nakalo* (< *nakh* „nas”), *Șaragă* (prin metateză de la *šagar* „leu”), *Șoralo* (< *šero* „cap”), *Șucelă* (< *šuko* „uscat”; fig. „slab”).

**Nume feminine:** *Angrusnia* (< *angrusti* „inel”), *Papina* (< *papin* „gâscă”), *Parnia* (< *parni* „albă”), *Pusa* (< *phus* „pai”), *Somnakaj* (< *sumnakaj* „aur”), *Șukarina* (< *šukar* „frumoasă”).

---

<sup>2</sup> <https://www.botosaneanul.ro/stiri/faza-zilei-alegeri-pe-porecle-in-primarie/>

Din seria supranumelor întâlnite nu lipsesc nici numele care fac trimitere la țări, orașe, regiuni: nume masculine - *Austrian, Belgică, Brăilean, Franț, Paris*; nume feminine - *Argentina, Argintina, Norvegia, Odesa, Spania*; mărci/ branduri ale unor produse comerciale: nume masculine: *Kenti* (de la numele firmei de țigări Kent), *Marboro* (de la numele firmei de țigări Marlboro), *Martini* (de la numele omonim al băuturii), *Orient* (de al numele omonim al firmei de ceasuri), *Sabatini* (de la numele unui parfum din colecția produselor cosmetice Gabriela Sabatini); nume feminine: *Milca* (de la numele ciocolatei *Milka*); nume care urmăresc atribuirea unor valori: nume masculine: *Dolar, Căpitan, Chilimbar, Comisar, Diamant, Haiduc, Jandar, Județ, Perfect, Prințoro, Prințu, Prefect, Procuror, Rubin, Secretar, Șerif*; nume feminine: *Bombona, Contesa, Corabia, Măreața, Știința, Șukarina, Valora, Vaporeanca, Zâna*.

### Concluzii finale

Prezentarea aspectelor de natură istorică precum și a celor culturale sau lingvistice a venit în întâmpinarea explicării anumitor nume de persoană purtate de țigani în perioada medievală. Astfel, în urma primei atestări documentare a romilor, în 1385, prin prezența termenului *ațigan* în documentele de cancelarie din Țara Românească, termen de origine grecească provenit < *atinganos*, mai întâi poate fi confirmat traseul romilor plecați din India și ajunși în spațiul românesc prin traversarea Imperiului Bizatin. Totodată, prin aparițiile frecvente ale termenului (*a*)țigan în documentele medievale, utilizat cu rolul unui supranume de identificare, sau chiar supraidentificare a *țiganilor robi* poate fi explicată apariția ulterioară a formelor antroponimice precum *Țigan, Țiganu(l), Țigăncea, Țigănescu, Țigăneștii* etc.

Prin materialul de nume cules se confirmă ipoteza conform căreia atestările documentare ale țăganilor în perioada medievală sunt abundente.

Componenta culturală, prin diversitatea neamurilor de romi și a limbii romani, își pune amprenta și asupra formelor onomastice, întâlnind supranume de tip ocupațional precum: *Alăutar, Căldărar, Zlătar* etc, nume specific rome precum *Banghia, Carfin, Calo, Praluța*; chiar și gramatica limbii romani își pune amprenta asupra formelor onomastice purtate de romi, în special prin numele provenite din forme de vocativ: *Gudléa* „dulce” < *gudlo*, *Loléa* „roșule” < *lolo*, *Puranéa* „vechiule / bătrâne” < *purano / phuro*, *Șuclea* „oțetitul” < *šuklo* etc.;

Prin comparație cu sistemul antroponimic românesc, și în cazul numelor purtate de țigani este remarcat numărul mare de forme antroponimice slave, atât ca nume masculine: *Bran, Dragomir, Dobromir, Radomir, Drăgan, Dragotă, Stoica, Stan, Vlad* etc., cât și ca nume feminine: *Dobra, Neaga, Stana, Stanca, Rada, Voica* etc., influența pregnantă a

elementului slav în antroponimia ȝiganilor resimțindu-se și prin nume cu frecvență ridicată, cum este *Radu* [70] în secolul al XVI-lea în Țara Românească sau numele feminin *Stanca* [11].

În urma analizelor desfășurate pe parcursul lucrării rămânem la părerea că sistemul antroponimic al romilor nu poate fi scos din contextul sistemului onomastic românesc, în primul rând prin formele antroponimice comune, nume românești, purtate de țigani, care depășesc 90 % atât în Țara Românească cât și în Moldova, pe parcursul tuturor celor trei secole analizate: al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea.

Am identificat chiar și în cazul numelor cu etimologie incertă o posibilă proveniență romă a unor nume, cum este exemplul formei *Mandela*, în cazul căreia, mergând în profunzimile limbii romani, am ajuns la o interpretare cu totul și cu totul deosebită pentru numele acest nume purtat de un țigan în secolul al XVI-lea, trimiterea putând fi una culturală străveche. Astfel, am explicat forma *Mandela* prin structura verbală compusă din subst. rom. *mand* „cuget” și vb. *del* „a da”, în forma dialectală *dela*, interpretată și ca formă de viitor, dar recunoscută și ca formă de prezent în mai multe dialecte rome. Structurile verbale care conțin verbul *del* „a da” sunt numeroase în limba romani, una dintre cele mai des utilizate fiind *del duma* (a da vorbă) „a vorbi”, construcție utilizată și cu verbul în poziția a doua: *dumadel*, cu același sens „a vorbi”. *Mandela* înseamnă, astfel, „a da cuget”, „a cugeta”, numele fiind purtat de către „cel care cugetă”, „înțeleptul”, posibil bătrânul comunității, al sălașului, reprezentând cel mai probabil și grupul celor care formau *i rromani kris* „judecata romă”.

Remarcăm cu regret, însă, faptul că prin numărul mic de forme antroponimice specifice, sistemul antroponimic al țiganilor din perioada medievală prefigurează procesul de asimilare și în plan onomastic, justificând numărul mare de nume românești purtate de romii de azi din România.

Totuși, considerăm că prin formele specifice purtate de țiganii din perioada medievală și prin cele continuate de romii de astăzi, sistemul antroponimic al romilor reușește să se evidențieze în cadrul antroponimiei generale românești printr-un set de nume distinctive, mai vechi: *Calo*, *Carfin*, *Dade*, *Praluța*, sau mai noi: *Bacro*, *Ciba*, *Ciuri*, *Papina* sau *Șaragă*.

## BIBLIOGRAFIE

### I. Surse documentare

*Documenta Romaniae Historica* (DRH), 1972-1976, Editura Academiei, București.

DRH A *Moldova*: vol. I (1384-1448), vol. II (1449-1486), vol. III (1487-1504), vol. VIII (1585-1592), vol. IX (1593-1598).

DRH B *Țara Românească*: vol. I (1247-1500), vol. II (1501-1525), vol. III (1526-1535), vol. IV (1536-1550), vol. V (1551-1556), vol. VI (1556-1570), vol. VII (1571-1575), vol. VIII (1576-1580).

*Documente privind istoria României* (DIR), 1951-1955, Editura Academiei, București.

DIR A. *Moldova*: Secolele XIV-XV (1381-1475); Secolul XV vol. II (1476-1500); Secolul XVI vol. I (1501-1550); Secolul XVI vol. II (1551-1570); Secolul XVI vol. III (1571-1590); Secolul XVI vol. IV (1591-1600).

DIR B. *Țara Românească*: Secolele XIII-XV (1247-1500); Secolul XVI vol. I (1501-1525); Secolul XVI vol. II (1526-1550); Secolul XVI vol. III (1551-1570); Secolul XVI vol. IV (1571-1580); Secolul XVI vol. V (1581-1590); Secolul XVI vol. VI (1591-1600).

### II. Surse lexicografice

Academia Română, 2009, *Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită)*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold.

Academia Română, 1998, *Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a*, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic.

Academia Română, 1958, *Dicționarul limbii române moderne*, Institutul de Lingvistică din București, Editura Academiei.

Academia Română, 2010, *Micul dicționar academic*, ediția a II-a, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic, București.

Ciorănescu, Alexandru, 1958-1966 *Dicționarul etimologic român*, Editura Universidad de la Laguna, Tenerife.

Constantinescu, N. A., 1963, *Dicționar onomastic românesc*, Editura Academiei RPR, București.

Ionescu, Christian, 1976, *Mică Enciclopedie Onomastică*, Editura Enciclopedică Română, 1975.

Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Editura Albatros, București, 1983.

Sarău, Gheorghe, 2006, *Dicționar rrom-român*, Editura Sigma, București.

Sarău, Gheorghe, 2012, *Dicționar român-rrom*, Editura Sigma, București.

Scriban, August, 1939, *Dicționarul limbii românești*, Editura Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”.

Seche, Luiza, Seche, Mircea, 2002, *Dicționar de sinonime*, Editura Litera Internațional.

Volceanov, George, 2007, *Dicționar de argou al limbii române*, Editura Niculescu.

### **Bibliografie generală**

Achim, Viorel, 1998, *Țigani în istoria României*, București.

Bogza-Irimie, Rodica, *Despre unele caracteristici flexionare ale numelor proprii în limba textelor din secolul al XVI-lea*, în *Omagiu Rosetti*, p. 69-70.

Candrea, I, Aureliu, 1895, *Porecle la români*, București.

Ciobanu, Fulvia, 1965, *Câteva observații despre articularea substantivelor proprii cu articol nehotărât în limba română*, în *Omagiu Rosetti*, București.

Cîmpanu, Eugen, 1975, *Substantivul. Studiu stilistic*, București.

Densusianu, Ovid, 1961, *Istoria limbii române*, vol. I, II, București.

Diaconescu, Paula, 1965, *Articularea cu articol „proclitic” a substantivelor proprii, nume de persoană, în limba română*, în *Omagiu Rosetti*, București.

Drăganu, Nicolae, 1933, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimei și a onomastice*, București.

Drăganu, Nicolae, 1933, *Nume proprii cu sufixul -șa*, Cluj.

Eliade, Mircea, 1980, *De la Zalmoxis la Ghenghis Han*, București.

Fosztó, László, 2009, *Colecție de studii despre romii din România*, Editura ISPMN, Cluj-Napoca.

Gaur, Al., 1965, *Articolul hotărât la numele de persoane românești*, în „Studii și cercetări lingvistice”, X, p. 551-557.

Gaur, Al., 1966, *Articolul hotărât la nume de persoane românești*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XVII, p. 19-274.

Gaur, Al., 1970, *Între numele proprii și cele comune*, în „Limba română”, XIX, p. 461-462.

- Graur, Al., 1965, *Nume de persoane*, București.
- Grigore, Delia, 2005, *Curs de antropologie și folclor rrom*, Editura CREDIS, București.
- Grigore, Delia, Neacșu, Mihai, Furtună, Adrian-Nicolae, 2007, *Romii...în căutarea stimei de sine*, Editura Vanemonde, București.
- Ichim-Tomescu, Domnița, 1973, *Cercetarea gramaticală a numelor proprii*, în „Limba română”, XXII, p. 467-477.
- Ichim-Tomescu, Domnița, *Probleme ale subclasificării antroponimice*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XXVIII, p. 609-619.
- Ichim-Tomescu, Domnița, 1980, *Observații cu privire la articularea numelor proprii în limba română*, în „Studii și cercetări lingvistice”, p. 3-10.
- Ichim-Tomescu, Domnița, *Aspecte ale genului gramatical la numele proprii de persoane în limba română. Prenumele*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XXXIV, p. 210-214.
- Ichim-Tomescu, Domnița, 1989, *Opoziții de gen la numele proprii de persoane în limba română. Prenumele*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XL, p. 45-52.
- Ichim-Tomescu, Domnița, 1992, *Observații asupra cazului vocativ la numele proprii în limba română*, în „Limba română”, XLI, p. 41-46.
- Ionașcu, Al., *Evoluția sistemului de articulare a numelor proprii și datele geografiei lingvistice*, în *Sistemele limbii*, p. 173-180.
- Ionescu, Christian, 1978, *Sistemul antroponimic românesc în secolele al-XIV-lea și al XV-lea (Țara românească)*, în „Limba română”, p. 253-152.
- Ionescu, Christian, 1980, *-escu în în antroponimia românească*, în „Studii și cercetări lingvistice” XXXI, nr. 4, p. 417-421.
- Ionescu, Vasile, 2000, *DEPORTAREA rromilor în Transnistria : Rromii din România - studii și documente istorice; De la Auschwitz la Bug*, Editura Centrului rromilor pentru politici publice "Aven amentza", București.
- Iordan, Iorgu, 1983, *Dicționar al numelor de familie românești*, București.
- Kiss, Tamás, Fosztó, László, Fleck, Gábor, 2009, *Incluziune și exluziune. Studii de caz asupra comunităților de romi din România*, Editura ISPMN, Cluj-Napoca.
- Ralph B., 1969, *The Grammar of English Proper Names*, în „Names”, p. 107-126.
- Mihăescu, H., 1931, *Din morfologia numelor proprii românești*, în *Omagiu Bărbulescu*, p. 290-294, București.
- Lambru, Ruxandra, 2005, *Numele de persoană la români în secolele al XIV-lea și al XV-lea* (teza de doctorat), Universitatea din București, București, p. 217.

- Năstasă, Lucian, Varga Andreea, 2001, *Minorități etnoculturale. Mărturii documentare. Țigani din România (1919-1944)*, Editura CRDE, Cluj.
- Pașca, St., 1936, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București.
- Pătruț, Ion, 1980, *Onomastică românească*, București.
- Pătruț, Ion, 1984, *Nume de persoane și nume de locuri românești*, București.
- Petcuț, Petre, Grigore, Delia, Sandu, Mariana, 2003, *Istoria și tradițiile rromilor*, Editura RO MEDIA, București.
- Petcuț, Petre, 2009, *Romii din România. Documente*. Cluj-Napoca.
- Petcuț, Petre, 2015, *Rromii. Sclavie și libertate*, Editura Grupul de Presă, Tipografie și Distribuție PPB, București.
- Petrovici, Emil, 1927-1928, *Nume proprii de bărbați articulate*, în „Dacoromania”, V, p. 579-583.
- Pietraru, Marica, 1987, *Consecințe morfologice ale raportului dintre numele proprii și numele comune*, în *Studii de onomastică*, p. 54-60.
- Ponos, Emmanuel, 1999, *Țigani din România, o minoritate în tranziție*, Editura Compania, București.
- Potra, George, 2002, *Contribuțiuni la istoricul Țiganilor din România*, București.
- Pușcariu, Sexti, 1940, *Limba română. Privire generală*, I, București.
- Reguș, Aspasia, 1978, *Antroponime feminină nearticulată în vechi acte istorice*, în „Limba română”, XXVII, p. 311-313.
- Reguș, Corneliu, Reguș, Aspasia, 1974, *Antroponimele masculine în documentele slavo-române emise de cancelaria Moldovei între anii 1388-1456*, în „Studii de cercetări lingvistice”, XXV, p. 497-509.
- Rizescu, Ioan, 1972, *Asupra sufixelor onomastice -a1 (topoantroponimic) și a2 (antroponimic)*, în *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, VI, p. 35-54.
- Rosetti, Al., 1968, *Istoria limbii române de la origini până în secolul al XVII-lea*, București.
- Roșca, Nuțu, 1978, *Particularități ale articolului în onomastica din comuna Bârsana (jud. Maramureș)*, în „Limba română”, XXVIII, p. 321-326.
- Roșianu, Ion, *Din gramatica numelui propriu*, în *Studii de onomastică*, p. 317-329.
- Sarău, Gheorghe, 1998, *Rromii, India și limba romani*, Editura Kriterion, București.
- Sarău, Gheorghe, 2001, *Stilistica limbii rromani în texete*, CREDIS – Universitatea din București.

Sarău, Gheorghe, 2005, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa I*, Editura Sigma, București.

Sarău, Gheorghe, Stănescu, Camelia, 2005, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa II*, Editura Sigma, București.

Sarău, Gheorghe, 2008, *Curs practic de limba rromani pentru toți*, Editura Sigma, București.

Sarău, Gheorghe, Grigore, Delia, 2006, *Istorie și tradiții rrome*, Editura Organizației Salvați Copiii, București.

Sarău, Gheorghe, Cordovan, Ionel, Stănescu, Camelia, 2015, *Comunicare în limba maternă rromani. Manual pentru clasa I*, Editura Sigma, București.

Ioan, 1914, *Gramatica limbii române*, Partea I, *Etimologia*, București.  
p. 383-397.

Teiuș, Sabina, 1969, *Referitor la sfera și locul onomasticii în lingvistică*, în *Studii și materiale de onomastică*, p. 7-11.

Tomescu, Domnița, 1998, *Gramatica numelor proprii în limba română*, București.

Tomescu, Domnița, 2001, *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, București.

Whitney, Tucker, 1944, *The Romanian Vocative*, în „Language”, XX.

Zdrenghea, Mircea, 1956, *În legătură cu vocativul*, în „Limba română”, V, p. 55-59.

### **III. Webgrafie**

- <https://ansamblulmitropolitaniasi.ro/istoricul-sfintelor-moaste/istoricul-moastelor-sfintei-suvioase-parascheva>
- <https://www.botosaneanul.ro/stiri/faza-zilei-alegeri-pe-porecle-in-primarie/>
- [http://www.adevarul.ro/dilema\\_tiganeasca\\_recensamant\\_etnie\\_2011](http://www.adevarul.ro/dilema_tiganeasca_recensamant_etnie_2011)
- <http://www.locatemyname.com/ro/Pugna>
- <http://nume.casata.md>
- <https://romani.humanities.manchester.ac.uk/rms/browse/meta/sample>